

evocació de
guerau de liost
en el
cinquantenari
de
la seva mort
(1878 - 1933)

El cavaller Guerau petjà la seva terra llegendària, el Montseny. D'aquest viatge espiritual i material n'escrigué una bella faula: **La Muntanya d'Ametistes** (1908) amb un pròleg de Xenius on hi desgrana la seva teoria de l'arbitrarisme. Llibre aquest molt revisat el 1933 amb un nou pròleg de Carner, mestre i amic de Guerau. Josep Carner anomena aquest llibre «**Divina Comèdia** vegetal, llibre d'hores de la fe montsenyenca que tu policromares amb tant de generós defici d'expressió, amb una tan meticulosa ciència del vers, amb amor selectiva i pacient...». Llibre dividit en set cants on el poeta hi reflecteix la imatge total d'aquesta muntanya.

Al nostre cavaller li calgué guanyar una dura batalla contra el ruralisme a l'ús. Així ho explica el 1927 a Tomàs Garcés, en una entrevista a la «Revista de Catalunya»: «Esguardava la natura sense renunciar als meus drets de ciutadania. Era freqüent, en la lírica catalana d'aquells anys, de veure com les onomatopeies més innobles, les intejeccions rurals, eren cercades i arrencades obtinadament del terròs i sospesades i ponderades, en la mà barroera, com estantisses perles de basar. L'udol era la màxima troballa».

El Guerau trobadoresc viu a la seva pàtria poètica, el Montseny. I un dia decideix empresonar aquesta varietat que li ofereix la naturalesa tot sotmetent-la a una nova estètica. En aquest llibre de la natura dividit en set cants el poeta hi evoca el seu viatge en un procés doble: l'assimilació d'aquesta natura i la interiorització d'aquesta experiència. Muntanya d'espais divinitzats maquillada amb una nova estètica. Relleus humans, escenaris ordenats que ja no són hostils a l'home, on el comiat en el poema **Excelsior** pren uns aires dantescos:

Oh Beatriu eterna! Oh poesia santa!
De la natura deixo el cercle, i admirat,
te trobo com un àngel de clara llum ornat
que espera, dret encara, al vianant que canta.

Els jaciments d'ametistes són aquests jocs verbals, la troballa d'una rima cara i les formes expressives carregades d'agudesa on brillen entre els avets gòtics aquests mots saborosos. I què me'n dieu de les fades:

Tenen l'esguard d'unes blavors estranyes,
com les del cel, enlluernadores, pures,
com les dels gorgs, hipòcrites, sinistres.
Els llavis són com pètals de rosella
de tan vermells, tan delicats i trèmuls.
I s'arquegen llurs braços selectíssims
com d'una gerra cenyidores anses.
I són els pits com dues fonts de nèctar
que degoten suaument...

Nota i tria
PEP VILA

A més del llibre de la natura trobem el de la ciutat. I altra volta l'alquímia verbal, la voluntat miniaturista en retratar un espai odíllic po-

blat de dones que senyoregen aquests espais, cadascuna jugant el seu paper: **¿Ets una pecadora de fàcil turpitud...? ¿...Ets una jove vídua amb un infant d'escreix...?**

Així, **La ciutat d'ivori** (1918 serà també l'objecte predilecte dels noucentismes. El mateix Guerau ho reconeix:

I no m'estic de confessar que és bella
com la muntanya, si no més encar,
la humana, la complexa meravella
de la ciutat que té muntanya i mar.

La ciutat tractada amb harmonia i amb distància és rica en marbres i pedreries. El sol daura l'or de les cúpules i el poeta es deixa servir per l'anònima vianant que creua el passeig.

Prenc el Passeig de Gràcia per si podré esbargir
aquesta amor nascuda amb l'aire del matí.

Aquest llibre ens presenta l'urbs com una dinàmica desruralitzadora com a fet propagandístic. Però aquest llibre no és complet. Trobem en el recull d'altres composicions que no tenen res a veure amb la ciutat i s'evidència un canvi de rumb en la poètica de Guerau.

En els **Somnis** (1913) torna el cavaller Guerau amb la cuirassa i l'elm, amb la cota de malla, més refulgent que mai. Llibre de ressons medievals on el cavaller amb atenció vigilant ens deixa penetrar fins al castell dels seus somnis. Allí, en amplis monòlegs, passa revista a la seva condició d'home. No valen les disfresses. Guerau ens deixa albirar la seva ànima. Aposta tot el seu geni a favor d'una causa imaginària i com bon cavaller pensa en distints estats possibles sempre amb una càrrega d'humorisme i un fons amarat de moralisme:

Llegidor- que Déu t'empari-
.....

Aquí tens un exemplari
una mica estrofolari
on a estones pots trobar-hi
ton retrat.

Té sabors de la ironia
que en mon ànima congria
la vexada poesia
del meu cor;

té la joia del poeta
qui s'arrenca la sageta
i l'empunya ben estreta
com un llor.

Tot i la diversitat de figures i els acolorits paraments retòrics que el soplugen i la multiplicitat de banderes i recursos que empra, Guerau sap llegir la nostra consciència emprant la ironia com a defensa. Com sempre, és prodigiós el castell de mots i l'arquitectura verbal de la qual es serveix per bastir amb humorisme, per

exemple el **Somni I, De com Guerau de Liost torna hipotèticament a les angoixes del parturatge...**

Quan sóc als braços de la dida, tan petit
em trobo, que em soffoca la mola de son pit,
i em sembla que gambejo d'alguna gegantassa
per les carreres de les cuixes, per la plaça
de les colrades galtes, per la ufanosa vall
dels llavis, devinguda, al riure, xaragall.
I les besades que em llatzeren, masculines,
de renadiues barbes amb les naixents espines!
I les besades sorolloses i mordents
de les comares, fetes amb llavis, llengua i dents,
qui em superposen cercles humits damunt la cara!

Selvatana amor (1920) és un retorn, altra vegada al tema del Montseny i a la naturalesa exuberant d'aquells paratges però amb un reflex més humà, tot i que els temes són més amples però menys treballats. Els plantejaments de les obres, inclosos els temes de l'amor, tenen un aire més fantasiós.

Hi abunden els quadres curts com **Vida rural** on amb dístics apariats ens retrata amb penetrant adjectiu uns quants símbols de la vida quotidiana d'un poblet de muntanya:

Les cases s'encavallen al caire d'un pendís,
clapant-se de terrissa i fum escoladís.
Tres velles s'estintolen baixant de poc a poc
de la capella humida que té el campanar groc.
.....

És també interessant el **Cicle major** on discorsejava sobre les estacions de l'any. El temps canviant ofereix una successió de nous aspectes que afecten la vida d'una petita comunitat que viu amb permanent contacte amb la terra i lluita per arrencar-li els seus fruits.

Una altra part del llibre són els **Idil·lis** on comencen a despuntar alguns retrats fets amb sornegueria sobre alguns vilatans molt característics i que preludien les **Sàtires**. En el **Cançonner** recupera alguns temes i formes de la cançó popular i refà per un sedàs molt intel·lectualitzat temes del romancer.

D'aquest llibre destaquem, per damunt de tot, el poema **Nocturn**, que podem considerar com un dels millors de la seva producció. De fet, la gràcia franciscana i la maduresa d'aquest poema ajuden a desfer la imatge prima i convencional que tenen alguns de la poesia de Guerau on només hi saben veure una frivolitat temàtica i un malabarisme verbal.

Del llit estant m'acuso, Senyor. Quan Tu dormies,
d'aquest flagell dels homes ma voluptat nodria's;
el vent es derfermava i era cruel la nit,
i jo, Senyor, m'ajeia plàcevol en mon llit.
Però ja el clam ajuntó al clam de les campanes,
i vers ton solí munten les nostres veus germanes,
i prego pels pagesos delmats sense conhort
(l'un té negat un ase; l'altre ha perdut un hort...).

En **Ofrena rural** (1926) Guerau de Liost sot els seus temes principals com són els de la natura a noves provatures estilístiques. D'una banda hi llegim alguns poemes curts i condensats on es deté a explicar-nos des de la seva esfera poètica habitual alguns paisatges i inquietuds que volia fixar en poques paraules. Crec que és llibre menor dintre la seva producció ja que no acaba d'assolir la magestuositat en els temes com en l'elaboració dels materials poètics. Diria's que els poemes es despleguen més inesperadament sense aquell treball afiligranat a què ens té acostumats.

Així i tot, hi han peces d'una gran intensitat religiosa, com és el cas del **Crist Forestal** i d'altres menys sumptuoses però més càlides i emotives i potser més conegudes com **Font de sant Marçal**. En una altra composició, **Font de l'oreneteta**, el poeta desitja un darrer contacte amb la naturalesa gairebé maternal ja que evoca la font i el seu entorn ple de misteri. I en aquest flux de la natura:

Voldria ser enterrat al peu
d'aquesta font que endegà el pare.
Té campanetes arreu,
d'aquelles que p'aïen a la mare.

En algunes obres com **Esquitxoteig** i **La nova amor** el poeta assaja unes formes mètriques menys tradicionals i es llança amb aquell domini que té de la llengua per camins poc fresats i que evidencien que uns nous tombants s'obrien per a la seva obra posterior.

En les **Sàtires** (1929) podem fer nostra aquella sentència de Swift quan diu que: «la sàtira és com un mirall on l'espectador descobreix generalment totes les cares menys la seva». I de Guerau ens plau admirar el seu enginy més que el riure fàcil amb el qual ha sabut bastir la seva obra. Com a bon moralista i coneixedor de l'ànima humana, sembla que s'aplica a destruir la convicció de l'home quan es creu que ell és un ésser únic i inimitable. Per la via de la reducció ens exposa, a voltes mab crueltat, totes les nostres insuficiències tant en la vida pública com en la privada. Les nostres preteses virtuts queden al descobert després d'una passada de Guerau amb al seu bisturí i el poder ocult i màgic del seu llenguatge, l'adjectiu descarregat amb força, el vers epigramàtic. Descriu també els errors del comportament social a través de certes tipificacions que fa sobre la vida en comú fent **tabula rasa** de l'estat i de la condició social del subjecte encartat. Aquesta ironia aplicada en llargs monòlegs i algun diàleg com **L'etern de les modes** és practicada des de l'exterior. Guerau, bon espectador, fred i amb una envejable exactitud psicològica, ens ofereix una veritable comèdia humana sobre l'home del nostre temps.

"La muntanya d'ametistes" es basa en el coneixement que Guerau de Liost tenia del Montseny.

APÈNDIX

En destacar les influències literàries que rebé Guerau de Liost s'ha convingut a posar-hi Josep Carner, Ruskin i els preraphaelites, la poesia d'avantguarda i la simbolista francesa, el franciscanisme, etc. La religiositat i l'intimitisme que en bona part provenen de les lectures de Francis Jammes crec que no han estat suficientment estudiades. El poeta francès Jammes (1868-1938) publicà el 1898 una col·lecció de poesies líriques amb el nom: **De l'Angelus de l'aube a l'Angelus du soir** on els elements de la naturalesa des que s'aixeca l'alba fins que el dia es clou prenent aquell relleu humà, ordenat, i les herbes, les flors, els prats, les muntanyes tenen aquell aire de malenconia amb la descripció minuciosa que després trobarem en algunes obres de Guerau de Liost. Però el més interessant del llibre de Jammes és una composició simbòlica, com una petita obreta teatral, on el poeta reviu la seva naixença i la pròpia mort, tema aquest que aprofitarà Guerau per escriure alguns dels seus **Somnis** més celebrats, com són el I. **De com Guerau de Liost torna hipotèticament a les angoixes del parteratge i successives seqüeles** i el **Somni IX. (Del prematur sepeli de Guerau de Liost)**.

Una altra influència que s'ha menstingut és la de la lírica italiana. En el cant sis, «Poema del bosc», de la **Muntanya d'ametistes** hi figura un lema de Dante: **Ed ecco un lustrò subito**

trascorre/da tutte parti per la gran foresta... i el Samnì IV, De la pintoresca versió de l'infern, també acusa aquest ressò:

en somnis, tot d'una
l'infern se m'obrí
mostrant en son si
la trista fortuna

de qualche damnat
qui porta sa flama
com un anagrama
del propi pecat.

Aquestes preferències semblen augmentar després d'haver trobat una traducció que Guerau féu dels **Himnes Sacres** (1815) de Manzoni. Per la temàtica i el contingut crec que s'acosten a la poètica de Guerau i a l'home cristià que ell era. En efecte, els **Himnes Sacres** són un cant al sentit humà i mític de la naturalesa, aspectes aquests que resten incorporats als poemes que canten els principals esdeveniments religiosos de l'any.

La traducció, que té un regust inconfundible de Guerau per la tria lèxica i per l'acurada transposició dels mots, l'hem transcrita a continuació perquè creiem que era un text clarament desconegut.

LA PASSIÓ *

HIMNE SACRE D'ALEXANDRE MANZONI

Temorecs d'aquella ira vinenta!
Capficada a la iglesia acudia
la devota gentada qui esmenta
d'un malastre l'anònim pregó.
La dolor ritual d'aquest dia
les campanes ofega tothora
i és com viuda qui tràgica plora
de l'altar l'endolada fredor.

S'apaivaguen els crits d'Al.leluia.
Fins a l'ara, per místiques vies,
l'Hòstia viva qui el bàlsem ens duia
devallà poc a poc com abans.
Sona un plany. Amatent Isafes
el gitava, tan fort que perdura,
aquell jorn que una sacra paura
el nuava de llavis i mans.

(*) Publicat per primera vegada a **Almanac de la poesia**, Guerau de Liost, trad., obsequi de l'impressor F. Altés als seus clients i amics. Barcelona, 1917.

¿Qui és Aquell on escauen les dites,
o profeta de gènera santa?
D'un terròs qui no dóna collites
brotonà com un tany de virtut.
¿Qui és Aquell que la turba bescanta?
Sota un vel amagava la testa
com si els àngels de pàl.lida vesta
per no veure'l alcessin l'escut.

És el Just. Ni afalac ni escomesa
als inicis qui el flagellen oposa.
Dels pecats de la humana feblesa
deixà fer-se'n retret en el cel.
És el Just, el Samsó qui a l'esposa,
enganyosa de tan falaguera,
amollà la gentil cabellera
i morí pel triomf d'Israel.

El qui sèu a l'atzur i del nostre
pare Adam engruixia el seguici,
als germans, germanívol es mostra
compartint la nostrada dissort.
Els escarnis cobeja amb desfici,
de la mort la suprema recança,
i es donava al rosec de la llança
aquell Déu qui és Senyor de la mort.

El seu Pare Eternal se n'oblida
desoïnt aquell prec on batega
de la carn penitent l'embranchida.
Un amic infidel el traí
qui a la fosca d'un hort s'arrossega
emporprat de la Sang redemptora
qui per ell és terrible penyora
de la porpra d'un foc sense fi.

Oh espavent! La sarcàstica colla
estrafeia la cara divina
de sutzures i llàgrimes molla,
que no gosa mirar el benaurat.
L'ubriac amb el vi s'esverina,
i la colla, de sang ubriaga,
enardint-se del Just amb la llaga,
amb més aire la Víctima bat.

¿Qui seria la víctima muda
que, davant la cadira profana
de Pilat, empenyia forçada
la follia del poble jueu?
No ho esbrina la ufana romana
amatent a posar en la balança,
com a preu d'una injusta fermança,
la malmesa despulla de Déu.

En els àmbits del cel aclapara
el ressò d'una veu qui flastoma.
Es tapaven els justos la cara.
Diu l'Etern: —Escoltada serà—.
I d'ençà de l'Imperi de Roma,
relligant a l'Infern el Maligne,
cau la Sang i les gèneres signa
com la pluja el conreu de secà.

Ja l'Agònic decanta la testa
com l'espiga es decanta marcida,
ja amb un crit de suprema requesta
desfermava, morint, l'esperit;
ja dessobre l'estol deïcida
la venjança del Pare menaça
i sotsmou de les penyes la jaça
i dels homes el cor endurit.

O gran Pare! pel Fill qui es desagna,
atureu vostra mà qui fulgura.
De la humana fillada la magna
malvestat se li torni perdó,
i, amb la Sang de la Víctima pura
de vivents i difunts adjutori,
adjutori de l'home qui mori
santament en la pau del Senyor.

I tu, Mare, que immòbil veieres
el teu Fill a la creu on llanguia,
de l'atzur afressant les tasqueres,
fes que esperi allí dalt com un guany;
que l'enyor qui ens fa llarga la via,
amb la seva dolor barrejant-se,
esdevinguin d'eterna gaubança,
immutable i suprem averany.

* * *

TRIA DE POEMES

EL PLA DE LA CALMA

L'àrida calma ondula com un immens desert.
El sol, a frec de terra, com borralló s'hi perd.
El cel fulgura plàcid: s'estén per l'infinit
com nítida llacuna de cignes blancs. La nit
assotja àvidament darrera les Agudes.
La lluna plena surt d'afraus inconegudes
i gesticula immòbil, sanguinolenta d'ira.
D'uns carboners apunta, cingles avall, la pira.
En la monotonia dels rasos hi pasturen
les solitàries vaques: de tant en tant s'aturen
i exhalen un bruel de cara a l'establia
llunyana. D'un aboira minúscula es desnia
la tremolor. De cabres, ovelles i crestats
ahora s'acorrueu per entre els espadats
pacífiques ramades. La polseguera immunda
amb sa ferum de llana la comarcada inunda.
I, enmig del remolí, bracegen els pastors,
i xiulen de ies fones els rocs udoladors
que a voltes camatrenquen o escapcen qualche banya
ja consentida. Aborden amb alegria estranya
de subaltern els cants d'atllura malcarats.
Mes per damunt la insòlita negror dels espadats
i de la vasta calma de serenor divina,
la Creu de Matagalls perdura gegantina.

I les ramades salten, rostos avall, de dret.
De Coll-Pregon arriben sobtadament al net.
El sol ja s'ha perdut. La llum s'ha fos. La lluna
s'ha tota esblanqueït i perfilat com una
donzella a qui l'edat torna gentil, prudent.
I la corona tot l'estol del firmament.
Ja envolten el corral de sinuós teu'l'at.
Ja el ramat és a dins. La porta s'ha tancat
i pel llindar balder traspua el color groc
que escapcen els tions des de la llar de foc.

* * *

PÒRTIC

Bella Ciutat d'Ivori, feta de marbre i or:
tes cúpules s'irisen en la blavor que mor,

i, reflectint-se, netes, en la maror turgent,
serpegen de les ones pel tors adolescent.

L'ivori té la gràcia d'un marbre constel·lat
d'aurífiques polsines, com una carn d'albat.

Bella ciutat de marbre del món exterior,
esdevinguda aurífica dins un esguard d'amor!

Ets tota laborada amb ordenat esment.
Et purifica el viure magnànim i cruent.

I, per damunt la frèvoia grandesa terrenal,
empunyaràs la palma del seny —que és immortal.

* * *

COMIAT

Adéu, Montseny, andrògina mixtura:
feminitat de boires, virilitat de grenys,
màgiques flors de llum i carn de sol madura!
Clar de Mallorca i núvol de Barcelona atenys.

El Pirineu espills, t'enfoca, de congesta;
escacs —i no de boix— t'oposa el Montserrat.
Les veles mar endins són gallardets de festa;
les planes que et circumden són del treball esclat.

Adéu, Montseny; adéu, Muntanya d'Ametistes!
En tes virtuts copsí collites noucentistes.
Novíssima ventada cercles enllà m'empeny.

L'evasió de tu, farà que em senti pobre?
Ni que tornés, però, qui t'ha deixat recobra
la clara juvenesa poètica, Montseny.

SOMNI I

DE COM GUERAU DE LIOST TORNA HIPOTÈTICAMENT
A LES ANGOIXES DEL PARTERATGE
I SUCCESSIVES SEQÜELES

Com dèbil nadaló de pit em só tornat.
Em sento embolcallat, faixat i agarrotat.
Les puntes d'una gorra que em tapa les orelles
m'irriten amb llur frec constant les dues celles.
Del meu recent bateig tinc un record difús.
La capa era feixuga. Brodat era el barnús.
Només recordo la quieta llum del ciri
de la padrina, groga com un pistil de lliri.
I tinc la vaga idea que si jo em dic Guerau
serà perquè s'ho deia l'avi patern. La nau
del temple era com una antiga, immensa cova,
i jo com una gota de calç encara nova.
Quan del bressol m'ofega la rígida estretor,
contempo la boirina flotant del pavelló.
A voltes sento encara l'esforç del parteratge
i em reblaneixo com un diminut formatge
so.s de pensar-hi. Mai hauria dit que tan
pesada tasca fos la de lliurar l'infant.
Encara és més feixuga, potser, la meva tasca.
De la ferum innoble de llet em ve una basca.
Quan la gibrella miro, l'esponja, l'alcofoll,
la llevadora, els pèbets, tremolo com un poll
qui de la pròpia closca encara porta engrunes.
Ai Déu! i les veïnes comarques importunes
qui, en rotlle, aspecten àvides la meva nuditat
i tracten de posar-me als llavis citronat
i amb una rialleta, fent trufa del martiri,
per unanimitat recepten un clistiri.
Si, d'esguardar-les, ploro, veig que la gent somriu.
Si m'esvaloto, diuen que sóc un argent viu.
Quan ma petita testa en el coixí descansa,
encara experimento una altra esgarrifança:
la freda coïssor del no tenir cabells.
A voltes m'acaronen, donant-me bons consells,
i sento en la flonjor penosa de mon crani,
d'un vell senyor les ungles d'un gruix extemporani.
Quan sóc als braços de la dida, tan petit
em trobo, que em sufoca la mola de son pit,
i em sembla que gambejo d'alguna gegantassa
per les carenes de les cuixes, per la plaça
de les colrades galtes, per la ufanosa vall
dels llavis, devinguda, al riure, xaragall.
I les besades que em llatzeren, masculines,
de renadiues barbes amb les naixents espines!
I les besades sorolloses i mordents
de les comares, fetes amb llavis, llengua i dents,
que em superposen cercles humits damunt la cara!
Mes, quan em deixen sol, una gran por s'empara
de tot mon ésser; i tremolo com el fus
de qualche filadora qui, engargussada, tus.
Els ulls se m'esbadoquen davant les escomeses
infanticides de fosforescents urqueses,
de la penombra eixides com d'un alè de llac.

Talment com dins la gola balmada d'algun drac,
dins el bressol em miro. I més la cruixidera
dels mobles com el ritme fatal d'alguna ossera.
Dins cada pica sento de l'aigua el degotís.
El sostre marca e's passos d'algú d'un altre pis.
I, sibil.lant, m'arriba un lloc encès d'escala.
I es balandregen les cortines com una ala
de rat-penat enorme. I avancen en legions
arnes, mosquits, aranyes, mosques i escarbatons.
I, esbalaït, sospito que, al sostremort, les rates
de claveguera juguen amb unes grans sabates
de la besàvia i les roseguen febrilment.
I guspireja la fogaina que s'encén.
I dins la cambra giravolten les penombres
arrossegant en llur seguici les escombres
i la vaixela i les cadires... I el palmó
llarguíssim bat la llarga barana del balcó.
Al manco si els rellotges de casa companyia
em fessin tots, amb una discreta melodia
cantant-me la non-non!... I encara veig al lluny
la vida que m'espera. Fatídica s'esmuny
com una torbonada. M'esperen tres caigudes
del llit, i les etapes —en part esdevingudes—
de quatre dides i tres interinitats,
i dotze mainaderes amb altres tants soldats,
i el verbol, els brians, la rosa, la verola,
i els lletovaris fets amb una gran cassola,
i les untures i els emplastres al carpó,
i en el ventrell alguna tela de moltó,
i el bavejar constant i les eternes sopes,
i aquell sentir-me —Guerauet, mira que topes!—
i aquell escarpidor de banya, i els petits
peücs com irrisòries sabates, i els confits
dofificats amb una monòtona prudència
i aquell trobar-me, unànim, de tota ma ascendència
els rastres fisonòmics i aquell samfiment
a causa d'algun àpat quan és la mare absent.
Suportaré els endèmics elogis d'escaleta
deixant-me dir, per la Mundeta i la Ciseta,
«hereu de casa» i altres motius sentimentals.
Només —ai!— de pensar-hi, em vénen tots els mals
no relatats encara... Oh! Sigues-me propici,
mon Àngel tutelar, i treu-me aquest defici
de ser petit de fora i massa vell de dins...
Què sento?... L'Àngel parla al so dels violins
d'una cohort angèlica d'alades caramelles.
—Oh tu, Guerau! Abans serà de les estrelles
perduda l'harmonia dins l'èter primitiu;
abans damunt les aigües del mar serà el caliu
d'un continent, flotant com hòrrida sargassa,
que tu esdevinguis un infant. La vida passa
i ja no torna més. Reporta't, doncs, si et plau,
i pensa que no ets altre que el cavaller Guerau,
qui és mullerat fa temps, i és celebrat poeta,
i és un misser honorari qui empunya l'escopeta
joiosament i caça amb èxit qualche pic,
qui és pobre de cabals i de projectes ric,
qui deambula amb varis companys cada migdia,
qui es pensa ser un infant només perquè somnia...—

* * *

SOMNI V

DE LA PRODIGIOSA MULTIPLICITAT
DE GUERAU DE LIOST

A causa —qui ho diria?— d'una beguda sola,
i mesurada encara, ma fantasia vola;
i com els ulls se m'obren alternativament,
meravellat contemplo els tràfecs de la gent.
El recambro fumeja de pipes i vianda.
I passa a cada cercle, per rigorosa tanda,
la cantelluda mossa d'hostal, ample de nas.
La taula més veïna circumden a senars
els homogenis òvals d'una mateixa cara.
Seré d'algun miratge, enlluernat encara?
Una cairada nina de papalló, cada ull
se m'és tornat, i cada imatge és un embull?
Só jo mateix qui em multiplico i faig rodona?...
És un Guerau idèntic a mi, cada persona!
És un Guerau poeta, és un Guerau misser,
és un Guerau ciclista i alhora botiguer,
és un Guerau qui porta canana i escopeta,
és un Guerau... és una... és un Guerau dameta.
De tot el que mediten en tinc coneixement,
car els só dins amb una mirada omniscient.

Guerau poeta, fàcil d'enginy i de paraula,
apar una esllanguida igura de retaule,
i, amb una cantarella de flauta diu aixís:
—S'acosta el jorn fatidic que esdevindrà més llis
que un vímet, de tan créixer per assolir l'altura,
de tan estrenye'm per no rebre macadura!
A causa de la mala volença de tothom,
esmunyedís travesso per no ser vist, i com,
així i tot, em veuen passar, la més ardida
comare amb un seguit de fàstics em lapida.
Sóc un rebuig inútil, un home desplaçat,
qui té conciliàbulis suspectes amb el gat.
Madona Cisa, mare de tretze criatures
qui de llur pare semblen tretze caricatures
—més lamentables com més xiques, la de pit
signe algebraic—, a l'hora més alta de la nit,
m'augura que l'hospici m'ha d'acollir per manca
de patrimoni. «Estelles faran d'aquesta branca»,
en abraçar-me, diu. I de la son, al bes,
somnia que em xerraca la colla dels pilers—.

Guerau misser, panxut, amb una llambregada,
que els deixi en pau a l'acte, commina a la criada.
—Feliç de tu —comença—. Podràs tombar malalt
i raure, quan et toqui el torn, a l'hospital;
podràs concitar l'odi dels oncles i les ties;
podràs endiumenjar les teves poesies
amb braçalets de llauna i faixes d'oripell
i convertir la teva misèria en un bordell,
remetre epitalamis per noces provincianes,
i lletres d'englantina per himnes i sardanes,
i escriure mantes obres i, fen-te'n editor,
dilapidar els estalvis amb indignació
dels teus; i resistir un setge de penúria;
però seràs més dolç com més la humana fúria

malèvola t'encalci, i esdevindràs feliç
com un infant qui porta dins ell un paradís,
qui juga amb les serpents i amoixa les panteres,
qui és ignorant dels odís, somriu a les fal.leres
i el predomini serva de la ingenuïtat
que fa miracles i s'admira d'un ruixat.
Jo, malastruc, llangueixo del viure amb opulència,
replè de medecines i de jurisprudència.
Els meus clients voldrien recomanacions
i em titllen, els contraris, de moure qüestions.
Sóc president perenne de qualche confraria.
Sóc un motiu de vanaglòria per la tia.
Quan esgrimeixo, càustic, les cites en llatí,
els magistrats em miren aclaparats, com si
al llur davant aparegués un nou Accursi,
i, previsors, demanen que el parlament escurci.
Sóc un hidròpic ídol immòbil, mutilat,
qui draga verges nues i és aromatitzat.
I, àdhuc que ma grandesa de tant en tant m'obsedi,
el meu somriure deixa la verinor del tedi.
—També —Guerau ciclista i botiguer respon—
«un servidor» podria contar que no tinc son
a causa de la bicicleta i les sardanes
i el caliqueny i les dispeses i les ganes
d'aprendre l'esperanto i de no ser garrell
per traspasar d'un salt eròtic el taulell.
Com en el seu negoci l'amo no m'interessa,
benèvol em decanto a plaure a la mestressa,
i alterno les anèmiques modistes del replà
amb la cepada mossa qui ens reparteix el pa.

—Jo l'única fal.lera que tinc és la masia
—el cinegeta exclama—. Tantost comença el dia,
amb l'escopeta surto de casa, amb el sarró
curull de companatge i pa —que Déu nos dó—.
Al meu devora branden la cua juganera
i, enternidors, grinyolen, quatre bassets. No espera
cap d'ells que jo els aguissi. De l'aiguavés enllà,
fressegen les mosteles i topen el senglar...
Torno capbaix a casa. Bec una marsinada.
Iròniques em miren la dona i la criada,
i els envoltoris treuen de l'àpat No hi ha res!
Jo encara barbotejo tot fent el desentès.
Un dia, perseguint la llebre maleïda,
vaig anar a raure dintre el jaç d'una Paitida.
Tota ella tremolava de veure'm tan barbut.
Sa faç era brunyida com un petit escut.
Sos dits eren com banyes sensibles de llimaga.
Sos llavis eren grassos com una verdulaga.
S'obrien les narines de l'imminent deler.
Jo la mà dreta allargo per si la puc haver.
Ella es redreça nua com tija d'atzavara,
com una arrel inversa. I, redreçada, es para
com una serp, com una penya, com un ull...
Perleja una falzia dessota cada rull.
És com una cascada de gorga la crinera.
La nuditat d'un cingle al seu entorn impera.
Jo la mà dreta deixo caure avergonyit
amb una encomanada vergonya del vestit—.

guerau de liost

Guerau femella parla modestament: —Só pia per enfonyar en el llit de noccs qualque Lia? Sóc una dama de Tolosa o de Lió, víctima del marit qui torna o d'un traïdor? Sóc una acasarada vellarda parisenca? Sóc una pastorella qui el sortilegi trenca? Sóc una filla de marxant feta banal com figa d'emparrat o fàmula d'hostal? Somnio que era el príncep d'un bell estol de fades. Mes, ai! que el meu voler s'entossudeix debades: l'antiga virior de mascle omnipotent se'm feminitzà. El predomini de la ment davalla a les petites fondals concupiscentes i tota jo camino poruga a les palpentcs. Serà malastrugança del cos emperesit? D'algun follet trapella, juguesca per envit? Serà mala volença d'una irascible bruixa, o volpelatge d'un migdèu, fornit de cuixa? Seré, com Leda, engany d'un cigne molt submís qui és fornicari sota l'estany que es manté llis?... Ob pecoral designi de Montsenyor Jupitre, qui em torna dona per copsar-me el franc arbitre, car li són poques per folgança a bastament les naturals femelles! Só dona ja al present! El pèl moixí m'extirpo, m'aplano les arrugues i m'interessen les domèstiques marfugues i les enquestes sobre servents i marits,

i experimento fins al capdavall dels dits les més contradictòries, subtils esgarriances. Sentint-me literata, faig canvis de lloances, per enriquir pseudònims, de popularitat. Portant xinel·les d'un contorn esprimatxat, frenètica em repenjo sobre el taló que marca els passos. I trontollo, brandant com una barca. Des del turmell a la minova del genoll se m'adhereix la mitja com plomissó de boll, i de la cama dóna cabal tan just, que furta la gràcia d'un gentil guerrer de calça curta. Quan d'una amiga prenc solemne comiat, la beso llargament. Porto el capell dreçat com una esclava l'àmfora que plena regalima. I giro els ulls en blanc, dient: «Ningú m'estima». Objecte só de comentaris masculins i fàcilment em tusten, irònics, els veïns. Maligna deixadesa de tot mon cos s'empara. Só massa complaent o massa adusta...—

Encara

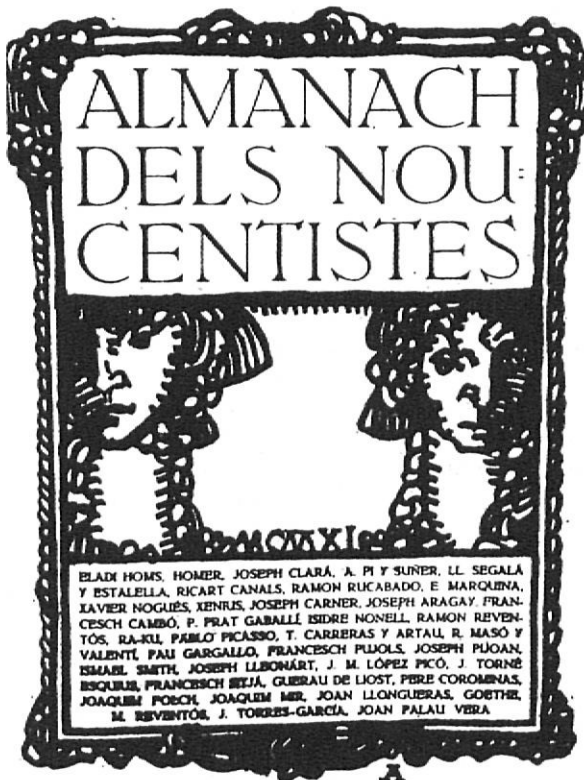
Guerau femella parla, i no diu res a to. Retrobo en ella la feminitat del jo, les sis o set o vuit o nou germanes mies cristal·litzades en futures bones ties. Guerau femella porta un infantó en el si, un «Guerauet», un ídol, un àngel, un botxí, l'íntima essència meva... Plega la cridadissa quan paternal em manifesto. S'esllavissa cada Guerau, d'angoixa, de l'aparició qui els sobta en llur facècia de suplantació. Enfront del veritable Guerau cap d'ells no bleixa. S'empara de tots cinc una fogor mateixa, i, com una lleugera corrua d'arlequins, se m'incorporen, l'un darrera l'altre, fins que al meu davant no queda altre Guerau amb vida que el de la copa on tinc la imatge reflectida.

* * *

SOMNI IX

DEL PREMATUR SEPELI DE GUERAU DE LIOST

Com una viuda empetitida i muda sota el mantell qui drapa la indecisa albor d'un cos alliberat de delmes, la meua cambra nupcial ostenta negres tapisseries mortuòries. Dessobre el túmul esdevinc hieràtic de por de caure daltabaix, i friso de l'onejar de visitants que hi topa. Una corona de perpetuïnes als peus em deixen. I com és humida, mulla en silenci les sabates noves. Quan en la meua una altra mà s'aplaca, el contacte del viure m'esgarifa.

Guerau de Liost col·laborà a l'«Almanach dels Noucentistes» (1911)

Guerau amic, oh si amb una elegia
poguessis tu mateix eternitzar-te!
Fóra d'alexandrins o endecasíl·labs?
D'alexandrins, car són encomiàstics.
Sort dels companys. Car molt serà que es deixin
l'obligada vetllada necronòliga.
Sort dels companys i les amigues. Totes
amb els amics seran a tributar-me
l'obsequi falaguer de llur bullici.

Mes, ai! tot d'una ma cabòria trenca
un sotragueig innoble. Al cementiri
em duen ja per viaranys polsosos...
Adéu, muller sortada i contristada!
Adéu, amics, que ara us fingiu solemnes!
Adéu, Montseny! La caritat em fessis
d'oferir-me un sojorn per la meva ànima...
Rossolaria sobre tes cascades,
esdevindria un estilista aeri
escamarlat sobre tes fumeroles
i, amb un seguit de cíniques sorpreses,
tes porqueroles estemordiria...
Mes —ja a la tomba —de mon cos s'empara
La indiferència de la terra humida.
La mitjanit esglaiadora passa...

Sento en ma faç una llarga besada!...
Serà que l'Àngel de la Guarda em crida
per comparèixer a l'eternal judici?
Serà, tal volta, que Madona em besa
amb els ulls fatigats de tant plorar-me?...
Veig com penetra pels clivells del marbre
de mon sepulcre una claror poruga...
Serà, potser, dels focfollets la dansa
o d'uns sacrílegs la llanterna sorda?
.....

Oh benaurança de la matinada!
Al llit em trobo. La claror diürna
em ve dels finestrons de la finestra,
i l'esguard de Madona fonedissa
és emporprat de la recent dormida.

* * *

SÀTIRA XXI
DE MI

D'un home sé (no parlaré de mi?)
pèndula fulla
que rígida s'esmica, morint del seu verí.

Si l'ànima es despulla,
m'oxidarà l'esguard,
com suc de papalló, la capil·lar agulla.

Seria lassitud de cap al tard,
ço que em dóna aquest punt de morbidesa,
o recaiguda a l'estament isard?

Enyorament angèlic o bestial feresa,
la meva trencadissa fortitud
és cobejança múltiple defesa.

No em preserva, Senyor, cap natural virtut,
sinó la vostra piadosa destra,
miraculós ajut.

Ella mitiga mon instint silvestre
i ordena l'esperit,
on és el ritme cèlic olímpica ministra.

No hi ha el corcò d'un mal neguit
que no em rosegui, estella d'emmetzinada llança.
Enllà de Vós, ullprèn fantàstica, la nit.

La nit ens cau a sobre com una esgarrifança
de benestar poruc
que d'ell mateix es cansa.

La llum eterna besa el benastruc
i el penetra tot ell, infant que juga
sense adonar-se'n, com si fos ull cluc.

Si no l'orgull, ací la vanitat poruga
malfiada ens interna
dins una obaga closca de tortuga.

Ma bonesa tragino com una baluerna
i faig dansar el propi gegant
i, d'amagat, la capta em jugo a la taverna.

O bé, del pap estant
d'un monstre de sortija, n'animo l'engranatge
i *udolo tremolant*.

Talment em migro jo per dintre un personatge
de cara als altres fet.
Sota un flingant de lògica, m'avinc a fer de patge.

El cor avui em dringa, picarol indiscret,
perquè un oncle d'Amèrica em torna.
No té muller ni fills. Diu que a la rifa ha tret.

De massa bona vida s'embotorna.
Si acluca l'ull, gemegaré de cor,
però, com una torna,

sospesaria el cabasset de l'or.
Quan la seva fortuna (que em pertoca) fos meva,
sabrè servir el decor:

li faré dir un ofici, respectaré la treva
de! dol i del mig dol, estulta moda,
però les entramenes em solleva

un goig brutal que broda,
amb deliquis de llop,
d'ungles i nervis ma trenada roda.

Si el mercader duu guanys i travessa a galop,
nit fosca, el pont del diable,
encar no el topes, que et ve un glop

de fel i de saliva, abominable.
Lladre sobtadament, el teu mateix germà
estimbaries, a l'estable

deixant l'egua tornar.
Quan jo ho sabria l'endemà en ser dia,
com si fos el teu crim profundament humà,

content seria
de no córrer de nit,
quan juguen a l'acuit la por i la bogeria.

Val més estar-se al llit
esperant, oh muller que per dormir t'agences!,
el maquillatge càustic del mosquit.

Que és neuliment, la castedat, et penses?
Com el reneç, és manca de plenitud viril
el desenfrenament que esventa les semences.

El meu encongiment és d'un estil
que gairebé m'espanta:
de cap donzella núbil toca un fil,

car l'ombra d'un cabell plenyívol m'ataranta
i per cenyir l'instint voraç
em cal pensar que és vil o santa.

Renilla tu, faune las
que, l'amor no caprint, co mun pobre diable,
quan la parella et trenca el pas,

fent un senyal d'estable
cïus que l'amor s'ofega, si no en sofà, en el llit,
com si el llit del connubi fos un jaç miserable.

L'amor és un deliqui decarn i d'esperit:
ultrapassa el teu bleix d'esquifida luxúria.
Per ço Déu santifica l'apetit

i només tu, cadell de sàdica penúria,
obscena gairebé trobes la llei
i els tràfecs casadors bescantes de la Cúria.

Jo et donaria l'amor de remei,
i d'una bessonada el patrimoni
i tretze dides seques per servei.

Però la fantasia no tens de Sant Antoni
i cap obscenitat paradoxal
podrà suggerir-te el dimoni,

ni de l'amor com cal
l'agredolç gustaries.
Tan encastat i prim és el teu mal!

Comença de fer tossa el feix dels dies
i el cor em diu que esdevindrà rebec
quan apaivagaré mes gosadies.

Alguna estona, lúcid, no em conec:
una pruija de tortura
em torna frec a frec

d'aquelles crue'tats de criatura.
Irascible i covard,
p'au-me petjar l'eruga que pastura.

La meua migradesa em punxa com un card,
cilici personal que m'esgarrifa.
Prendria que em portessin en baiard

com si fos un califa
i que una esclava de perfet aplom
se'm flectés en passar, flonja catifa.

No cal per ser califa donar el tom.
Si no esclaus de banús i sibil·les de vori,
trobaríem on som

d'un ordre extern el sensual desori:
obriers sota la fèrula d'un majordom inic,
obreres esperant, a l'escriptori,

d'un fabricant obès la riota, el pessic,
sota un retrat majestàtic encara,
alguna mecanògrafa que et posarà l'abric,

lívida talment de cara,
esbulladís el pentinat
i humits els llavis que la por encarcara.

I, després, un banquer de pacífic posat,
epicuri col·lega d'un canonge,
troba que el món s'és capgirat,

si bé encara hi ha gent amb *escrúpols de monja*.
I el canonge limfàtic diu que «sí»
i es passa el mocador pels ulls com una esponja.

Ho sé, també, per mi:
no hi ha cap locutori més densament propici
per rondinar del món i el seu tragí,

i per sentir-se bo fins al defici,
i per trobar que tu, primogènit, t'arruixes,
que, amb l'excusa d'un natalici,

el menjador luxós on fumegen les cuixes
d'una oca, peça d'holandès retaule,
i el cucurell prismàtic d'un gelat de maduixes.

Oh placidesa del llevant de taula!
La nostra gent, que no se surt de fogó,
degusta encara més el goig de la paraula.

No pas com ella apar aquell tètric senyor
que dejuna sis dies i d'honor s'embolica
i el setè dia perd l'aturador

perquè menja una mica,
i, despectiu, fa escarafalls d'Europa
i, si li diuen: —Serà tant?—, es pica.

Pares hi ha que reiteren la sopa,
com si furtessin, al fràgil moment
que de la llossa el ràpid vaivé cap ull no topa.

Com si el menjar no fos un entreteniment!
Només que l'home juga
a complicar la vida inútilment.

La boca és una arruga,
però també tota la pell és boca
quan sent, la carn, de vegetar, la fuga.

Si la portera menja coca
el pa de casa trobes llec.
L'enveja fins al tovalló s'ajoca.

Però si l'honorable veí fes un aixec
i li tancaven el basar que mena
(d'ara endavant esplai del muricec),

diries que el ronsal li tires a l'esquena.
Quan s'exhibeix per una plaça,
amb gent que la consigna té d'aplaudir a balquena,

un personatge de festassa,
sembla que ens pica un escorpi;
no preguntem què passa.

És de vegades un menyspreu diví
ço que ens sacseja;
però també pot succeir

que el batibull que ens mareja
vo'guéssim per llevat del nostre forn,
car és subtil l'enveja.

Si davallàvem gentilment al born
a bornejar per una causa noble,
trobaríem entorn,

si no un venal seguici, la munió d'un poble.
L'ímpetu, però, desem
al cor, prestatge d'un hermètic moble.

Ens plau el te, l'aixarop de poncem
o el vermut i manta oliveta;
també la pilota, el rem

o la motocicleta;
però trobem que és impur
l'ofici de polític. Quin té la roba neta?

Encalitzen l'atzur
calectant (oh gosadia!)
la botigueta llur.

Ni els sé perdonar si un dia
aidaren a col·locar
l'espòs inútil d'una meva tia.

Millor s'està
fent de propietari
purità.

No cal pensar-hi:
el sufragi et repugna com un truc
gregari.

Val més que et facin Duc
de la Protesta
i que diguis: —No puc

prendre part a la festa
fins que tothom llauri dret
i no m'esquitxin la vesta.

No t'escomet
a la vora del foc un sentit d'aventura?
De convertir, a l'engròs, els fills de Mahomet?

De simular oradura
per esbrincar el poderejant?
El pot de la confitura

és somiar que et tornes penitent o bergent,
ben arraulit a casa,
traient-te el guant

per revifar la brasa.
De vegades la testa (no sóc calb)
 voldria portar rasa.

Com si una cresta fos del Montseny o de l'Alp,
una floresta hi creix de trenes de Medusa.
Si els mals intents no em deixen balb,

el front em picaré com una enclusa.
Cada cabell té un rei al cos
i, assenyalant-me, doblegat, m'acusa.

* * *

QUAN EL TEU COR SERÀ BRANCA DE MIRRA

Dona, sé el gust de la teva presència:
la testa, rosa dels vents invisibles,
el pit d'argila que pateix, arbori,
amb un arranc de braços que s'eleva.

Dona, sé el gust d'abraçar-te, i la nosa.
Dona, sé el gust de fugir, d'enyorar-te.
Si el teu record suplirà la conversa,
saber-te lluny no supleix el tenir-te.

Dona, sé el gust de la mort que separa,
alliberant de sospites de canvi.
En el sagrat epíleg de l'incendi,
cendres i fums s'esperitualitzen.

L'enyorament esdevé permanència.
Compenetrats, el diàleg és íntim.
La teva ment triaria per falda
quan el teu cor serà branca de mirra.

* * *

